

Lunds Universitet
Sociologiska institutionen
Avdelningen för Socialantropologi

Vi kallar dom white trash: en ny svensk underklass

Lynn Anjou
Kandidatuppsats
Handledare: Tova Höjdestrand

Abstract

This paper discusses what the transfer of white trash from the US to Sweden *means*; how did it happen, why did it happen and what are the Swedish interpretation of the concept? The concept of white trash include both pride and dirt; it frames an anomaly composed of bad taste and a dangerous body. But it is also a subject of creating identities and making fun. The journey to Sweden should be seen in the light of broader changes in the society; in terms of globalization, technological changes and first and foremost; the development towards capitalism and neoliberalism. In Sweden the meaning and legitimacy of white trash is constantly negotiated since it is recognized with both racism and classism. Analyzing white trash reveal hidden processes of whiteness, class, race, racism and inequality in a country which consider itself among the most equal countries in the world.

Keywords: social anthropology, white trash, whiteness, underclass, racism, classism, neoliberalism

Innehållsförteckning

1. Introduktion

Inledning.....	4
Frågeställning och syfte.....	4
Teori.....	5
Metod.....	6
Disposition.....	7

2. Bakgrund

Poor white trash.....	8
En populär stereotyp.....	8

3. Teoretiska perspektiv

White trash-beteendet.....	10
Den sociala kroppen.....	11
White trash: en anomali.....	11
En social kategori.....	12

4. White trash på svenska

Made in America.....	14
Ett svenskt fenomen.....	17
White trash-reaktionen.....	20

5. Ras och klass i Sverige

Den svenska vitheten.....	23
Arbetarklass och underklass.....	24
Sammanfattning.....	29

4. Bibliografi

Litteratur.....	31
Tidningsartiklar.....	33
Webbkällor.....	34
Radio, TV & film.....	36

1. Introduktion

Inledning

Vi kallar dom white trash. Bilden av människor som lever på samhällets botten, som kommer från dåliga familjeförhållanden präglade av alkoholism, kriminalitet och övervikt, med en promiskuös sexualitet åt det incestuösa hållet. Vad är det som får oss att fascineras, att dröja oss kvar? Mitt eget intresse för ämnet, eller snarare insikten om detta, väcktes när jag såg fotografen Hannah Modighs arbete *Hillbilly Heroin Honey*, en skildring av människorna som bor i den lilla staden St. Charles i bergsområdet Appalacherna i Virginia, USA. Det är vackra porträtt av människor som lever på samhällets utkant; Modigh skildrar människor i en liten bergsby som tvingats slita sönder sina kroppar i gruvan, använder mer droger och får barn tidigare än i andra delar av landet. Men som en recensent av fotoboken med samma namn påpekar; skildringen ligger farligt nära fördomarna om den amerikanska, fattiga landsbygdsbefolkningen: the white trash (Arvidsson 2010).

Stigmatiseringen och stereotypiseringen av fattiga vita har varit kutym i USA åtminstone sedan 1600-talet. Tillmälet poor white trash togs i bruk på 1860-talet (Wray 2006:22). I Sverige har vi inte alltid demoniserat underklassen, men idag beskrivs de som en belastning för samhället. Och de har fått ett nytt namn: white trash. Under loppet av de senaste 20 åren har begreppet importerats till Sverige och blivit en del av det svenska språkbruket. Begreppet har ingen historia här och därmed inte heller någon historisk betydelse, men har ändå fått en plats i det svenska språkbruket.

Frågeställning och syfte

Den här uppsatsen handlar om spridningen och användningen av white trash i en samtida svensk diskurs; om hur och varför det importerats samt hur det tagits emot här. Jag ska genom ett antropologiskt perspektiv undersöka hur white trash används samt hur detta förändrats från begreppets initiering fram till idag. Jag kommer att fokusera på användandet i olika dags- och kvällstidningar samt på nätforum, Facebook och bloggar. Genom att studera användningen av begreppet white trash hoppas jag även kunna säga något om den samhälleliga kontext som begreppet används i. Jag har utgått från följande frågor i min uppsats:

Varför importerades begreppet white trash till Sverige? Hur används det här? Vilka kulturella processer spelar in i spridningen till och användningen av white trash i Sverige?

Eftersom att begreppet bara använts i Sverige i ett par decennier så finns i princip ingen tidigare forskning om begreppets svenska historia eller om hur det används här, med undantag för ett par C-uppsatser i sociologi (Forsman 2012, Boman 2012). I en amerikansk kontext, däremot, finns en del antropologisk och sociologisk forskning. Det finns också en del populärvetenskaplig litteratur som behandlar fenomenet white trash. Den tidigare forskningen i på USA fokuserar både på de som använder begreppet och de som det används om. Jag kommer däremot endast att fokusera på hur white trash används, inte på vilka människor som blir kallade white trash. Begreppet white trash skulle kunna knytas an till både studier om vithet och underklass, vilket båda två utgör gigantiska fält, varför jag med tanke på denna uppsats omfång kommer att utelämna det.

Teori

För att analysera spridningen av white trash kommer jag att använda mig av teorier om *globala kulturella flow* i form av olika typer av *scapes*. Enligt Lash och Urry karaktäriseras 2000-talet av *flow* i form av kapital, arbete, varor, information och bilder i förflyttning; en oändlig serie skiften som likt en flod är i ständig närvaro och förändring och som både underbygger och upplöser gränser (Lash och Urry i Hannerz 1997:4). Appadurai (1996:33-40) delar in globalt kulturellt flow i fem olika typer av *scapes* som representerar olika områden i kulturen; *ethnoscapes*, *mediascapes*, *technoscapes*, *financescapes* och *ideoscapes*. Dessa befinner sig i ständigt samspel med varandra och utgör tillsammans byggstenarna i det Appadurai med inspiration från Benedict Andersons tankar om en föreställd gemenskap kallar våra *föreställda världar*. Ändelsen 'scape' hänvisar till den flytande och irreguljära karaktären hos dessa skilda men samverkande landskap.

Jag kommer också att använda O'Dell's tillämpning av teorier om flows och hybrids där han problematiserar synen på amerikanisering. Enligt Appadurai kan inte kulturella flows tolkas i spridning från centrum till periferi då den globala kulturordningen är alldeles för decentraliserad och komplex. Men jag menar i linje med Hannerz att dessa centrum- och

periferi-förhållanden inte är helt irrelevanta, utan att det finns en ojämnheter i spridningen av flow till förmån för det som vi omnämner som modernitet, vilket ofta är synonymt med USA (Hannerz 2000:6).

Jag kommer som sagt också att söka orsaken i det svenska samhällets förändring vad gäller synen på ras (vithet) och klass (under-/arbetarklass). Här kommer jag att använda mig av Tobias Hübinettes teorier om ras och vithet. Hübinette menar att vithet är en osynlig norm som används synonymt med begreppet svenskhet och som innehåller vissa värderingar (Hübinette et al. 2012:54). Jag kommer också att använda mig av ett rasifieringsperspektiv som det beskrivs av Irene Molina (i los Reyes & Kamali 2005:97). Molina beskriver två typer av rasifiering; rasifiering av samhällen och rasifiering av människor. Rasifiering av samhällen innebär synliggörandet av ras-olikhet i ett samhälle. Rasifiering av människor innebär att vissa människor får sin etnicitet eller ras synliggjord.

För att förstå hur synen på underklass ser ut och har sett ut i Sverige kommer jag att använda mig av Zygmunt Baumans teorier om det individualiserade konsumtionssamhället och synen på social ojämlikhet. Bauman menar att beskrivningen av underklassen i dagens konsumtionssamhälle är en grupp som inte tillhör eller tillför samhället något, utan är samhället till last (Bauman 2002:95).

Metod

Den här uppsatsen är en undersökning av begreppet white trash i en svensk kontext. Jag har undersökt hur begreppet används i det svenska medieutbudet från 1980-talet och fram till idag. Jag har använt mig av Mediarkivet (URL 1) och Google (URL 2) i mina sökningar. Jag har också tittat på hur det används på nätforumet Flashback (URL 3) sen det startade 2000. Jag har till viss del undersökt hur det används i andra internet-sammanhang, som på bloggar och Facebook-sidor. Att använda Flashback forum som en del av mitt fält gör att jag, utan att påverka innehållet genom min närvaro, har kunnat observera kulturen som den "verkliga är" (Svenningsson i Buchanan 2004:47). Jag finner det inte oetiskt att observera och publicera material från Flashback utan att informera användarna om min undersökning eftersom att är ett öppet forum med 869 755 medlemmar vilket gör det jämförbart med en offentlig plats. Jag kommer inte heller att röja några identiteter (a.a.:51).

Mitt fält är inget traditionellt antropologiskt fält som utgörs av en specifik geografisk plats, utan jag har valt att i linje med Marcus begränsa mitt fält genom att utgå ifrån ett fenomen och följa efter det. Detta kan liknas vid en så kallad 'multi-sited ethnography', vilken, istället för att studera ett objekt inom en särskild kontext rör sig mitt fält tvärs igenom den. Utifrån Hannerz (2000:4) kan mitt fält också beskrivas som en form av makro- eller transnationell antropologi; ett heltäckande perspektiv av större sociala och geografiska områden än vad antropologin traditionellt behandlar.

Mitt fokus ligger inte på de som white trash-begreppet används om, utan snarare på de som använder det, eller mer exakt, de som förhandlar betydelsen av och reagerar på begreppet. Detta tjänar som ett försök att sträva bort från den antropologiska traditionen att lägga fokus på den underordnade; att studera nedåt (Marcus 1995:99). Istället fokuserar jag på de samhälleliga strukturerna som ramar in begreppet.

Disposition

Jag kommer att börja med en kontextualisering av white trash genom att spåra dess amerikanska historia. Därefter kommer jag att översiktligt beskriva hur det teoretiskt har diskuterats i tidigare forskning. Jag kommer sedan att redogöra för mitt svenska material, vilket består av användningen av white trash på internet och i svensk media, med hjälp av de teoretiska perspektiv ovan anförda. Slutligen kommer jag att knyta an begreppets användning till den svenska samhällsutvecklingen.

2. Bakgrund

Poor white trash

White trash har en lång historia i USA. Fattiga vita beskrevs redan på 1600- och 1700-talen som konstiga och bakåtvända landsbygdsbor och ibland även som farliga och kriminella vildar. Fattiga vita utgjorde redan då ett hot mot samhällsordningen (Wray 2006:17-18). Kärt barn har många namn och fattiga vita har kallats bland annat för "poor whites", "crackers", "lubbers" och "clay eaters". Vid 1830-talet hade en ny term vuxit fram för att beskriva fattiga vita: "poor white trash", ett begrepp som erbjöd nya möjligheter till stigmatisering och degradering av underklassen. Poor white trash kopplades samman med attityd och beteende vad det gällde arbete, moral och renhet; de beskrevs som omoraliska, lata och smutsiga, på samma sätt som ursprungsbefolkning och svarta under samma tidsperiod gjorde det (a.a. 22).

Tillmälet "poor white trash" uppstod i sydstaterna där det började användas av slavar om vita tjänare, men plockades snabbt upp även av medel- och överklassen som populariserade termen (a.a.). På 1860-talet hade begreppet utvecklats från ett regionalt epitet till en mer generell och välkänd stereotyp som beskrev fattiga i hela landet (a.a. 41-46, Hartigan 2005:60). Till en början tillskrevs denna degradering biologi, men efterhand sågs det snarare som en följd av sociala omständigheter; det berodde på ett socialt arv snarare än ett genetiskt.

White trash beskrevs som en grupp ociviliserade fattiga vita som bor i husvagn, har för många barn, dricker för mycket och lever på statligt bidrag. Begreppet inlemmades sedermera även på statlig nivå, då det användes som ett argument för att inte bevilja socialbidrag till fattiga vita landsbygdsbor samt till att motivera tvångssterilisering av stora grupper fattiga vita (af Kleen 2005).

En populär stereotyp

Under 1990-talet börjar white trash's kulturella betydelse att transformeras, samtidigt som termen återpopulariseras och blir aktuell på nytt. Detta syns inte minst i populärkulturen där ett stort intresse för white trash växer fram. 1986 lanseras *White Trash Cooking*, en kokbok med traditionell mat från landsbygden i Sydstaterna, som säljer många ex i USA (URL 4). Filmer som *Gummo* (1997), *Poor White Trash* (2000) och *Joe Dirt* (2001) skildrar fattiga vita

landsbygdsbor som smutsiga, sexualiserade och misslyckade. *Gummo* innehåller bland annat incest, prostitution, droger och andra sociala missförhållanden. Tanken bakom filmen var inte att göra en white trash-film (Kelley 1997), men i och med filmen blir ordet 'gummo' synonymt med 'white trash inbred' (URL 5). Detta till skillnad från *Poor White Trash* och *Joe Dirt*, som också framställer fattiga vita som smutsiga, sexualiserade och misslyckade, men också lanseras som white trash.

I början av 2000-talet får reality-TV som *The Biggest Loser* (2004), *16 and pregnant* (2009), *Here comes Honey Boo Boo* (2012) och TV-serier som *My Name Is Earl* (2005) och *Sons of Anarchy* (2008) stor spridning. Reality-serierna gör underhållning av människor som inte lever upp till den sociala normen, och fungerar samtidigt som ett medel för uppfostran och disciplinering, antingen av de medverkande och/eller av publiken.

Men denna transformation bör också ses i förhållande till rap-stjärnan Eminem och hans växande popularitet från genombrottet 1999 (Hartigan 2005:160-161). Eminem, liksom komikern Roseanne Barr före honom¹, använder white trash som ett identitetsskapande begrepp. Istället för att slå ifrån sig anklagelser om white trash förkroppsligar dessa kändisar stereotypen och använder det som en identitetsmarkör. Hos Eminem syns detta både i hans texter som med ironi anspelar på incest, våldtäkt, könssjukdomar och homofobi, men kanske särskilt i den självbiografiska filmen *8 mile* (2002) som skildrar hans liv från "white trash-uppväxten" (enligt Eminem själv) i en trailer park till framgångsrik rappare (a.a.).

Att white trash börjar användas av kändisar på det här sättet innebär dock inte att fattiga vita slutar stigmatiseras, men white trash får en mer tvetydig roll än tidigare. Skillnaden är att det numera bara används om "de andra", utan också kan användas om en själv. Detta gäller dock bara så länge vi är tillräckligt långt ifrån dess ursprungliga betydelse, det vill säga fattig och utbildad, underklass (a.a. 25 och 162). På så sätt fungerar det när Eminem eller Roseanne använder det; de är kändisar och tillhör därmed inte längre underklassen.

1 Roseanne Barr hade en talk show, *The Roseanne Show*, som sändes i USA 1998-2000.

3. Teoretiska perspektiv

White trash-beteendet

Hur kan vi förstå white trash ur ett teoretiskt perspektiv? Hur har denna teoretiska utmaning tidigare antagits? Enligt tidigare forskare är white trash en rasifierad² kategori som liksom andra rasifierade grupper beskrivs som primitiv, smutsig och ociviliserad. Dessa egenskaper betingas av ett "dåligt beteende" eller "dålig smak" som manifesteras genom å ena sidan konsumtion och å andra sidan av en farlig, översexualiserad kropp. Det finns dock ingen tydlig skiljelinje mellan dessa två punkter, utan de överlappar och påverkar varandra.

Den dåliga smaken framträder genom konsumtion av allt ifrån mat, kläder och inredning till nöjen som TV-program men också av alkohol och droger i större mängd. Konsumtion som identitetsmarkör uppstod enligt Zygmunt Bauman (2002:95) i övergången från 1900-talets produktionssamhälle till dagens konsumtionssamhälle. I konsumtionens individualiserade tidsålder har arbetarklass blivit underklass och istället för att ses som en viktig del av produktionen ses de som överflödiga; de ligger samhället till last. Bauman's teori är en omarbetning av Bourdieu's habitus; kulturella, sociala och ekonomiska erfarenheter är det som styr det sociala beteendet och därmed det som skapar klassidentiteter. Men i dagens konsumtionssamhälle är det inte längre produktionen utan konsumtionen som skapar ens habitus (ibid.). White trash konsumerar "fel" och för mycket; de tittat på "skräp-TV", äter "skräp-mat", väljer fel sorts kläder och hårfärg (Forsman 2012:14).

Den farliga kroppen manifesterar också ett dåligt beteende eller smak; den är opassande vad gäller utseende och uppförande vilket hänger ihop med en bristande kroppslig kontroll. White trash är överdrivna, groteska, karnevaliska; de skrattar för högt, pratar om och använder sina kroppsliga funktioner vid fel tillfälle, har fel kläder, frisyrier, hårfärg och kroppsvikt (Kipnis i Wray och Newitz 1997). Detta tar sig också i uttryck i form av en farlig och överdriven sexualitet som skapar tonårsföräldrar och övergrepp som incest och våldtäkt. Sexualiseringen hos white trash kopplas också ihop med pornografi och utvik, som i sig ses som smaklöst (Sweeney i Wray & Newitz 1997).

² Rasifiering av människor är en process som innebär att människors ras eller etnisk tillhörighet synliggörs (Molina i de los Reyes & Kamali 2005:97).

Den sociala kroppen

En syn på ett visst beteende som dåligt förutsätter dess motsats – föreställningen om ett gott beteende, normativt, beteende. Detta beteende är starkt sammankopplat med vithet och består av en uppsättning sociala normer som reglerar kroppens funktioner, något Hartigan kallar för "etiquette". Detta innefattar till exempel att inte snyta sig vid matbordet eller stänga dörren när en går på toaletten (Hartigan 2005:135). Dessa sociala regler implementerades hos medelklassen i och med det som Norbert Elias har beskrivit som *civilisationsprocessen*, som ägde rum under 1600- och 1700-talen.

Men den naturaliserade synen på kroppen existerar i själva verket inte. Mary Douglas menar att det inte finns något naturligt sätt att se på kroppen som inte också har en social dimension; den fysiska kroppen samverkar med den sociala kroppen. Allt är inlärt; att äta, tvätta, röra sig och framför allt att ha sex. Kroppslig begränsning är därför alltid kopplat till en samhällelig begränsning, och kroppslig kontroll är ett uttryck för samhällelig kontroll (Douglas 1996:69-74). Det som är universellt är viljan att kontrollera och begränsa mänskligt beteende, men hur denna begränsning ser ut och vilka områden som begränsas varierar från samhälle till samhälle. Toalettbesök ses i de flesta kontexter som motbjudande och något som måste döljas, medan begränsningen av hostningar och nysningar varierar beroende på graden av samhällelig kontroll.

Kopplat till variationen av samhällelig kontroll tycker jag mig utifrån beskrivningen av white trash se en skillnad mellan vad det är som begränsas i USA och Sverige. Så vitt jag kan utröna ligger fokus i USA i större utsträckning på dålig smak och kroppsliga funktioner, medan det i Sverige till större del handlar om dåliga egenskaper och värderingar. Genom att följa Douglas' resonemang skulle detta kunna tolkas som att de i USA vill distansera sig från yttre attribut och sexualitet, medan vi i Sverige vill distansera oss från rasism och ansvarslöshet. I USA används ordet "bathroom" eller "restroom" istället för toalett (toilet) som används i Sverige. Detta skulle kunna ses som ett uttryck för att distansera sig från kroppsliga funktioner.

White trash: en anomali

Men varför just white trash? Uttrycket innehåller två motsatser; white och trash. Vithet är

enligt den västerländska kulturella förståelsen en osynlig, universell icke-kategori som representerar välstånd och renhet. Vitheten står för normativitet och neutralitet och är därför överlägsen andra, rasifierade ras-kategorier (Newitz i Wray och Newitz 1997:132). Men det är själva beteendet som ringar in vithetens osynlighet; så länge den upprätthåller detta beteende bevisar den också sin ställning gentemot andra raskategorier. Därför utgör white trash ett hot mot vithetens hegemoni, för att den utmanar själva tanken om den. Själva namnet innehåller på samma gång det sakrala och det profana, det moraliska och det omoraliska, det rena och det smutsiga. White trash är en anomali, den befinner sig mitt emellan två kategorier. Detta liminala tillstånd utgör ett hot mot den sociala och symboliska ordningen; det är fel sak på fel plats.

White trash innehåller dessutom två konkurrerande sociala kategorier: ras och klass. Detta skapar en osäkerhet inför vilken som är den modifierande termen och vilken som blir modifierad (Wray 2006:2-3). White trash är ett gränsskapandet begrepp som framför allt används i kontexter där skillnaderna mellan olika raser och klasser är otydliga, för att markera skillnader (Hartigan). Men det kan också tolkas som ett utlopp för rasistisk frustration, då hat mot underklassen till skillnad från hat mot andra raser är mer accepterat.

På samma sätt som andra rasifierade grupper beskrivs white trash alltså som primitiva och ociviliserade, men innehåller samtidigt en exotisk spänning. Enligt Edward Said (2003) är exotisering en viktig del av synen på den Andre; det finns något exotiskt, spännande i det som är annorlunda. Detta grundar sig i en nedvärdering av det som ses som mer primitivt, men också mer naturligt, mer äkta. På samma sätt som andra rasifierade grupper beskrivs white trash som mer äkta och därmed mer intressant än den osynliga, vita kulturen. Exotiseringen av den andre kan också knytas till det stora populärkulturella intresset för white trash såväl i USA som i Sverige.

En social kategori

White trash definieras alltså inte i första hand av en ekonomisk situation eller en etnisk tillhörighet, utan snarare av ett beteende som skvallrar om ekonomisk status (Sandell i Wray och Newitz 1997). Som Wray (2006:157) uttrycker saken; "The *trash* in *white trash* is, after all, metonymic for all manner of pollution and waste". White trash-beteendet går utanför

samhällets norm för hur en bör bete sig, men är på inget sätt signifikativt för underklassen. Alla klasser skapar tonårsföräldrar, hemmafruar och missbrukare, det är bara resurserna för att hantera detta som skiljer sig.

White trash bör därför liksom andra ras- och klasskategorier förstås som en social konstruktion; det är de specifika kulturella omständigheterna med tillhörande sociala normer som skapar vår förståelse och indelning av olika raser och klasser och dess betydelser. Utan mänsklig kategorisering, inga sociala kategorier. Det finns inga absoluta sociala tillstånd, vithet och underklass betingas liksom alla andra sociala kategorier av de kriterier vi tillskriver dem. Genom att placera white trash utanför vithetens ramar så tydliggörs också vithetens gränser. När dessa stereotyper sedan ordnas i sociala hierarkier blir resultatet dominering och social orättvisa (Wray 2006:7-8).

Därför kan vi genom att dra slutsatser om vad white trash innefattar också dra slutsatser om det samhälle det används i; synen på white trash säger något om synen på ras och klass i USA. Begreppet förutsätter att det finns synliga ras- och klasskillnader som ordnas hierarkiskt. Efter att ha spårat begreppets amerikanska historia kommer jag nu att gå vidare med att titta på dess svenska användning och vad det kan säga oss om det svenska samhället.

4. White trash på svenska

White trash dyker upp i svensk media första gången 1986 och har enligt en sökning i Mediearkivet (URL 6) använts 1903 gånger fram till idag (maj 2014) i en nästan jämnt uppåtgående kurva.³ På Flashback forum har begreppet använts flitigt sen forumets start 2000; det förekommer i nästan 500 olika trådar⁴ (URL 7, URL 8). Begreppet är också ett vanligt namn på svenska bloggar, Facebook-sidor och på andra webbsidor. Men hur kommer det sig att just *white trash*, å ena sidan ett anglosaxiskt begrepp med en amerikansk historia, å andra sidan ett rasifierat klass-begrepp, kommer till Sverige? Vilket behov fyller begreppet? Och varför populäriseras det just under 1990- och 2000-talet?

Lash och Urry föreslår att 2000-talets samhällen karktariseras av *flows* av allt ifrån kapital, arbete och varor till information och bilder (Lash & Urry 1994:4, 12 i Hannerz 2000:4). Hannerz definierar *kulturellt flow* som en slags 'territorial distribution'; en förflyttning av något över tid från en plats till en annan (ibid.). Vad gäller spridningen av white trash syns den tydligt genom media, genom globala kulturella flow i form av *mediascapes*, vilket innefattar såväl distribution av elektronik som producerar och sprider information (text, tidningar), som de bilder denna skapar (Appadurai 1996:35). Men jag skulle vilja påstå att white trash också bör ses som en form av *ideoscapes*; det är en del av spridningen av politiska idéer och värden. White trash är ett politiskt värdeladdat ord i USA, det har en betydelse som omformas och omdiskuteras i och med förflyttningen, vilket är något jag kommer att återkomma till längre fram.

Men förutom distributionen av globala flows skulle jag också vilja föreslå att de rådande samhällsstrukturerna är avgörande för att nya, utländska ord ska kunna etablera sig; det bör finnas en grogrund för att ett rasifierat vithetsbegrepp ska dyka upp. Jag kommer därför även att analysera de svenska samhällsförändringarna som spelar in i synen på underklassen.

Made in America

White trash dyker upp i svenska tidningar i slutet av 80-talet och etableras här under 90-talet.

³ White trash används 1 gång 1990, 19 gånger 1995, 61 gånger 2000, 129 gånger 2005 och 140 gånger 2010.

⁴ Antingen som white trash eller förkortat till WT.

Det sker alltså samtidigt som begreppets betydelse transformeras och vinner ett större populärkulturellt intresse i USA (Hartigan 2005:25). I svensk media förekommer begreppet till en början som namn på band och låttitlar, men också i beskrivningen av karaktärer eller miljöer i film, TV och litteratur eller om kändisar som lever "white trash-liv". Under rubriken "Amerika älskar sitt vita slödder" beskrivs USA:s kärleksaffär med white trash som en romans som endast riktar sig till kändisar, till "de som besekrat slummen men lever slöddrigt i alla fall." Skribenten menar att vanligt folk, varken fattiga eller rika, däremot aldrig är "inne" (Nilson 1994).

En av de kändisar som lyfts fram är Elvis; "lastbilschauffören ur socialgrupp fyra, 'the white trash', som vrålade sina rytmiska sånger om fängelseliv och fattigdom, utmanade det sippa Amerika och blev incitamentet till en hysterisk sexuell frigörelse" (Forssell 1990). Även Roseanne och Eminem beskrivs som white trash av flera svenska journalister. I och med filmen *8 mile* (2002) publiceras ett flertal artiklar där både filmen och Eminem själv pekas ut som white trash. Den farliga kroppen i form av sex och porr lyfts liksom i USA upp som typiskt för white trash även i Sverige, med hänvisning till framför allt John Wayne Bobbitt,⁵ men också Anna Nicole Smith.⁶

Filmen *Gummo* (1997) beskrivs i Sverige liksom i USA som "en film om vitt slödder" (notera svensk översättning) och lyfts upp i samband med white trash även på Flashback forum (URL 9). White trash kopplas också ihop med rasister i USA; "De värsta rasisterna finns bland sydstaternas fattiga, lågutbildade vita arbetare ('white trash')", menar en skribent (Rander 1994).

Begreppets amerikanska rötter syns tydligt; de fenomen och personer som är en del av den amerikanska återerövringen och populäriseringen av white trash under 90-talet i USA återkommer även i det svenska offentliga samtalet om white trash. Under 90-talet används begreppet nästan uteslutande med referenser till en amerikansk användning av begreppet; till den amerikanska populärkulturen. White trash är en nationell snarare än en kulturell

5 Bobbitt blev känd efter att ha fått mandomen avskuren av sin fru, fått den fastsydd igen och därefter medverkade i en p-rulle för att visa att den fortfarande var i god funktion (källa).

6 Anna Nicole Smith poserade på New York Magazine 1994, halvnaken med en påse ostbågar mellan benen under rubriken "White Trash Nation".

tillhörighet. White trash är något amerikanskt, inte något som existerar i Sverige. Med en fördömande underton hänvisar de svenska skribenterna till "det som man i USA brukar kalla 'white trash'", (Wennö 1994) eller beskriver något som sker "i amerikansk white trash-miljö" (Andersson Aftonbladet). Det finns där, inte här.

White trash bör tolkas som en del av *mediascapes*, det vill säga en global spridning av information och bilder genom media. Mediascapes utgör en byggsten i konstruktionen av våra *föreställda världar* (Appadurai 1996:33). Spridningen av white trash utgör alltså en del av vår föreställning om världen, eller i det här fallet, våra föreställningar om USA och den amerikanska underklassen. Denna präglas enligt svenska journalister av fattigdom, rasism, landsbygd och sexualisering. I och med spridningen genom mediascapes återspeglas det som sägs i amerikansk media också i svensk media.

Spridningen genom media innebär att det framför allt är den amerikanska populärkulturella representationen av begreppet som spridit sig till Sverige, men också att begreppets populärkulturella erövring kan ses som en förutsättning för begreppets spridning till Sverige. Detta betyder dock inte att white trash's betydelse i Sverige är densamma som i USA, utan som en del av ett kulturellt flow finns ingen redan färdigdefinierad form med en inneboende mening. Kulturella flows bör snarare ses som en oändlig serie skiften med osäker innebörd, som öppnar för omtolkning i form av missförstånd och förlust av betydelser men också nya innovativa tolkningar (Hannerz 2000:6).

Bör importerandet av white trash tolkas i termer av en "amerikanisering" av Sverige, det vill säga, bör det ses som ett steg mot ett mer "amerikanskt" samhälle? En "amerikanisering" skulle innebära en möjlighet för kulturella, ekonomiska och politiska fenomen att resa i stort sett exklusivt från USA och genom detta underminera kulturen i mottagarlandet, i det här fallet Sverige. En amerikanisering förutsätter med andra ord att kulturer är statiska till sin natur; att det finns en kultur som är renodlat amerikansk och en annan som är renodlat svensk och den svenska skulle utplånas till förmån för den amerikanska. Då kultur istället bör ses som en process i ständig förändring blir det meningslöst att prata om en "amerikanisering" av Sverige (O'Dell 1997:20). De amerikanska influenser som finns här bör istället ses som en del av ett globalt kulturellt flow som ständigt förändras (Hannerz 2000:6).

Detta betyder dock inte att det är en slump att just ett amerikanskt begrepp och inte ett brittiskt eller franskt etablerar sig i Sverige. Sveriges TV-utbud består till 44 procent av amerikanska program (Hammarbäck 2008). Sverige är också ett av de få europeiska länder som primärt använder undertext istället för dubbning av film och TV (URL 10), vilket kan resultera i kanske framför allt lingvistiska influenser; ord och uttryck förflyttar sig med lätthet transnationellt via olika medier (O'Dell 1997:23). Hannerz menar att *kulturellt flow* har en ojämn spridning till förmån för det som vi omnämner som modernitet (Hannerz 2000:6), vilket, tillsammans med konsumtion, ofta kopplas ihop med USA (O'Dell 1997:21, 27). Spridningen av white trash kan därför beskrivas som en spridning från centrum till periferi. Men jag menar att denna spridning inte endast kan förklaras genom spridning från centrum till periferi via amerikansk TV och film, utan den bör också ses i ljuset av de svenska samhällsstrukturerna och hur dessa förändrats, vilket naturligtvis i sin tur kan påverkas av olika scapes från bland annat USA.

Ett svenskt fenomen

I slutet av 90-talet används white trash för första gången av svenska journalister för att beskriva även svenska kulturella fenomen, och i början av 2000-talet konstaterar ett par skribenter att uttrycket håller på att bli svenskt; det har blivit en kulturell istället för en nationell tillhörighet (Helin 2002, Jönsson 2003). 2011 konstaterar journalisten Rickard Jakbo att begreppet har slutat sättas inom citationstecken; det har blivit en del av det svenska språkbruket och kan användas utan att referenser till USA. White trash har alltså ingen statisk betydelse, utan utgörs som en del av ett globalt kulturellt flow av en oändlig serie skiften med osäker innebörd som utrymme för omtolkning och utveckling allt eftersom (Appadurai 1996:33).

De första svenska kulturella fenomen som omnämns i samband med white trash är de svenska "Ricki Lake-kopiorna" *Mänskligt*, *René* och *Lotta* (Andersson 1997 2), att prata om sin övervikt i TV (Sörbring 1999) samt musik som Markoolio och Dr Bombay (Bergh 1999). På samma sätt som i USA används begreppet för att beskriva förortsbor (Sandell 2002) och bönder, här kallade "bonnläppar" (Mer bonnläppar än bensprattel 200-01-17). Den svenska talk-showen *Hannah* (2003) beskrivs som en naturlig utveckling av svensk TV med

inspiration från amerikanska program som Ricki Lake. Både den amerikanska och den svenska varianten beskrivs som white trash (Ankarhem & Björnulfson 2002). Även dokussåpor som *Big Brother* (2000-2012) och *Farmen* (2001-2004) och senare även *Kungarna av Tylösand* (2010) kopplas till en svensk white trash-identitet (Boström 2011).

White trash är också ett populärt namn på saker; bloggarna *White Trash of the Day* (URL 11), *Mitt liv bland White Trash* (URL 12), *White Trash Beauty* (URL 13) och *White Trash Ecobrides* som säljer ekologiska brudklänningar (URL 14), facebook-sidorna *white trash-tjejer* (URL 15) och White trash gtr, swedish dragrace team (URL 16). De flesta driver med white trash's dåliga smak, men vissa tjänar bara som namn. *White Trash of the Day* slår fast att white trash inte handlar om någon ekonomisk situation, utan att "White trash is a way of life", ett liv med bland annat fleecetröjor, trädgårdstomtar och bearnaisesås (URL 17). Facebook-sidan *White trash-tjejer* gestaltar en "stolt små barns mamma på 16 vårar" som särskriver, stavar fel och byter ut s mot z och vars liv till stor del handlar om sex.

På Flashback sker en ständig förhandling om begreppets innebörd. *Den stora tråden om att vara White Trash* startas 2004 och är i skrivande stund över 700 sidor lång med över en miljon visningar (URL 18). Tråden utgår från frågan "hur ser en typisk WT man ut? Respektive kvinna?" Trots många och långa diskussioner har användarna på Flashback svårt att enas om definitionen av white trash. Bor de i norra eller södra Sverige? I förorten eller på landsbygden? I miljonprojekt-område eller radhus? Var står de politiskt; är de nationalist, sverigedemokrater, sossar eller vänster? Vad har de på sig; mjukiskläder från Ullared eller kängor med stålhatta? Vilken sport kollar de helst på: fotboll eller hockey?

En del användare är mer generösa i sin definition av begreppet och inkluderar fenomen som husvagns-semester och Volvo V70, medan andra menar att det måste finnas någon slags social misär med i bilden, eller åtminstone "en kombination av flera olika kriterier av dålig smak" (URL 19). Denna oenighet kan bero på att det svenska samhället inte har lika stora klassklyftor som det amerikanska, det finns inte en lika tydlig (och stor) underklass (URL 20). White trash har inte heller någon svensk historia och därmed ingen självklar betydelse.

Detta kan illustreras genom diskussionen om husvagnens betydelse. I USA är att bo i husvagn

i en trailer park närmast synonymt med white trash, medan husvagnen i Sverige är knutet till campingsemester. En del Flashback-användare försöker översätta den amerikanska betydelsen av husvagn till svenska och tillskriver husvagnssemester white trash, medan andra menar att det tillhör en helt annan social kategori, nämligen "svensson". (URL 21). Denna direktöversättning (Pallas 2011:84) syns också i filmen *Odjuret* (2011), som handlar om fattiga vita på den skånska landsbygden som har rakade skallar, lyssnar på vit makt-musik och använder den skånska flaggan översatt från den amerikanska sydstatsflaggan (Pallas 2011:82ff). Filmens karaktärer beskrivs som white trash och filmen som en "intim studie av ondska" i DN (Lindblom 2011).

Begreppsförvirringen gör att white trash blir lite vad som helst eller allt en själv ogillar; "Verkar som att 90 % av befolkningen är WT⁷ om man ser till den här tråden", påpekar en användare om den stora white trash-tråden. 2006 startade någon en tråd (URL 22) om överanvändningen av ordet på flashback. Trådstartaren menar att vad som helst numera är white trash; "allt från ghetto-gangstawanabes från storstan till inskränkta lantisar, allt från morallösa bidragsfiffelare till politiskt korrekta moralister och allt från fattiga till medelklass...". En annan användare svarar: "Visst har det gått inflation i ordet. Här på flashback tycks det numer betyda "alla andra än jag själv"" (URL 23).

Intresset för att diskutera och undersöka ordet växer även i andra sammanhang. 2011 gör Kobra ett program där de spårar ordets amerikanska historia och ifrågasätter den svenska användningen av begreppet. I radio-programmet *Dom kallar oss white trash* (2012) besöker programledaren Mia Blomqvist "typiska white trash-områden" för att ställa frågor utifrån de fördomar som finns; "är du rasist?" och "har du pommis-krydda till allt?".

White trash-reaktionen

Runt 2011-2012 uppmärksammar och kritiserar begreppet av en rad olika journalister som uppmärksammar dess amerikanska historia och frågar sig vad det egentligen gör i Sverige och i svensk media. "Sen när blev det politiskt korrekt att kalla folk för skräp?" undrar Rikard Jakbo (2011) som är en av de första att kritisera begreppet. Jakbos kritik riktar sig först och främst till "mediaetablissemangen", som han menar använder ordet allt oftare.

7 WT är en förkortning av white trash

Därefter följer en rad kritiska artiklar med liknande ansatser. Skribenterna menar att begreppet ger uttryck för både rasism och klassförakt; white trash är en föraktad underklasskategori som innehåller fördomar mot icke-vita invandrare eftersom att det förutsätter en motsats som är det normala, icke-vita trashet. Som en användare skriver på Flashback apropå varför det heter white och inte black trash: "Black Trash....är inte det lite som att skriva "wet water"....?" (URL 24).

Skribenterna kritiserar att white trash ofta kopplas ihop med rasister och de som röstar på Sverigedemokraterna (Swedin, Edin, Nauwerck, 2012, Pallas 2010). Swedin (2012) vänder sig mot att SD-topparna Kent Ekeröth och Erik Almqvist beskrivs som white trash när de i själva verket kommer från en övre klassbakgrund. Litteraturvetaren Malin Nauwerck menar att vi genom att skratta åt uttalanden från SD:s dumma lokalpolitiker skapar ett vi och dem mellan de som röstar på SD och oss andra, goda.

Kritiken mot white trash syns till viss del även på Flashback. Tidigare har begreppet använts som ett skällsord om "svenska" eller "vita" personer med dåligt beteende; synonymt med svenne, blekansikte samt med rasist och nazist (URL 25) och återkommande som ett försvar på kritik mot invandrare; white trash är beviset på att det även finns vita (svenskar) som har dålig smak, är dumma, outbildade, inavlade, inte betalar skatt och begår brott som misshandel och våldtäkt (URL 26). Men nu ifrågasätts begreppet även på Flashback, där ett par personer menar att white trash är ett uttryck för klasshat och en orättvis och stereotyp beskrivning av SD-väljare. En användare menar att begreppet används av "antivita klasshatande rasister", medan en annan dock konstaterar att white trash röstar SD (URL 27). Från att ha använts om rasister används white trash nu också som en del av den rasistiska retoriken, som i tråden "Integrerar man sig med MENA-invandrare så är man riktigt 'White Trash'" (URL 28).

Men detta hindrar inte white trash från att fortsätta användas i Sverige; begreppet tycks vara här för att stanna. Enligt språkvetaren Patrik Hadenius (i Kobra 2012) pekar alla nyord som dyker upp på att samhället förändras och nyord som etableras betyder att företeelsen som ordet beskriver faktiskt existerar; det visar att det finns ett behov av ordet. Men vilka samhällsliga förändringar är det som lagt grunden för att white trash ska kunna etableras?

Varför finns det ett behov för ett ord som white trash i Sverige? Och vad är det folk reagerar på?

5. Ras och klass i Sverige

Den svenska vitheten

White trash är en ras- och klasskategori; den insisterar på att det finns skillnader mellan svarta och vita (Pallas 2011:82ff) och är beroende av en nedvärderande syn på underklassen. Därför ska jag nu undersöka synen på ras och klass i Sverige.

I Sverige, liksom i många andra europeiska länder men till skillnad från USA, används inte ordet ras. Istället får termen etnicitet och till viss del även kultur och religion innefatta även ras (Hübinette et al. 2012:44). Den svenska vitheten kopplas sällan ihop med svenskhet, den är osynlig och blir på så sätt en allmänmänsklig norm (Fundberg 2001). Detta kan bero på att Sverige länge haft en ganska homogent vit befolkning, det har inte funnits någon anledning att definiera svenskarna utifrån vithet; vitheten har inte fungerat som något gränsskapande begrepp.

Svensk invandring utgjordes sen 1930-talet av arbetskraft och flyktingar från andra europeiska länder. Men under 1970-talet ändrade migrationen karaktär och även flyktingar från utomeuropeiska länder började komma till Sverige (Westin 2012). Antalet invandrare har ökat från 40 000 1980 till nästan 120 000 2013 (URL 29), och invandringen består numera främst av flyktingar från länder utanför Europa (URL 30). Förutsättningen för att ett rasifierat, gränsskapade begrepp består inte bara av en invandring som skapar en synlig "mångkultur", eller ett rasmässigt heterogent samhälle, där det vita kan distanseras från dess motpart. Det består också av en rasifieringsprocess, ett synliggörande av raser (Molina i de los Reyes & Kamali 2005:97).

Idag har vitheten fått en större aktualitet i Sverige. Dock inte uttalat i termer av vithet (ras) utan istället i termer av "svensk identitet" eller "svensk kultur" (eticitet), vilket numera, om än outtalat, används som synonym till vithet (Pallas 2011:33). Detta innebär att den som inte är vit får sin svenskhet ifrågasatt, vilket blir tydligt i och med bland annat de ökade inre gränskontrollerna (ofta omnämnda som REVA) och i polisens rom-register, men också i användningen av beskrivningar som "icke-svenskt" eller "utländskt" utseende (Hübinette et al. 2012:). Ett större intresse för svenskhet eller vithet kan kopplas både till en växande icke-

europaisk invandring, men kanske framför allt till ett större intresse för att diskutera invandringen, vilket har skett genom bland annat Sverigedemokraternas ökade popularitet under de senaste åtta åren och även genom det högerpopulistiska partiet *Ny demokrati*⁸ valframgångar före dem. Genom ett större fokus på invandring och integration⁹ så synliggörs också svenskheten, och med den svenska vitheten.

Att Sverigedemokraterna går framåt i valen behöver dock inte innebära att rasismen i Sverige ökar, utan skulle också kunna tolkas som att de rasistiska åsikter som funnits även tidigare bara blivit mer rumsrena. Attityden gentemot invandring i Sverige blir tvärtom alltmer positiv; SOM-institutets undersökning 2011 uppmätte det lägsta motståndet mot invandring i Sverige någonsin, 41 procent. Mångfaldsbarometern 2013 (URL 31) visar att andelen som är positiva till etnisk mångfald är i klar majoritet; 74 procent av den svenska befolkningen. Samtidigt är de extremt negativa attityderna större än någonsin, nära 6 procent. Detta visar på en ökad polarisering mellan rasismen och avståndstagandet från den, vilket bör ses i symbios med det skapande av vi och dem, de onda rasisterna och oss andra, goda antirasister, som också beskrivs av skribenterna (Nauwerck 2012).

Rasismen har länge varit "osynlig" i Sverige; den har setts som något som tillhör historien och definitivt inte existerar i Sverige idag (Hübinette et al. 2012:42). Därför utbröt antirasistisk panik när Sverigedemokraterna kom in i riksdagen 2010; rasismen kan inte längre förnekas när den sitter i parlamentet. Den retorik mot underklassen som white trash är en del av fungerar som en bortförklaring av denna rasism genom en distansering, ett avståndstagande från rasisterna (Hübinette & Lundström 2013). Därför frekventerades också användningen av white trash efter Sverigedemokraternas framgång i valet 2010 (Kobra 2011-11-22). Demoniseringen av underklassen blir ett sätt att hantera rasismen genom att skapa ett vi och dem mellan de som röstar på SD och oss andra. White trash fungerar alltså som ett gränsskapande begrepp för att ringa in den egna gruppen, i det här fallet, de antirasistiska Sverige; vi som är de goda. Men white trash bör endast ses som en del i denna gränsdragning, ordet har skapat inte dessa förhållanden, det manifesterar dem endast.

⁸ Ny Demokrati kom in i riksdagen 1991 då de fick 6,7 procent av rösterna (URL 32).

⁹ En sökning i mediearkivet visar en ökning av träffar på båda orden från 915 respektive 1467 2000 till 6050 respektive 5532 2013.

Genom mediascapes' skapande av symboliska värden bidrar användandet av white trash till skapandet av en rasifierad klass-Andre, som tillskrivs rasistiska åsikter (Appadurai 1996:33-36). Jag tycker mig se en tendens att white trash generellt i större utsträckning används om kvinnor än om män. Detta kan tolkas som ett uttryck för normativ femininitet vilket innebär att ett förkroppsligande av egenskaper som måttfullhet, kontroll, inlevelseförmåga och tolerans eftersträvas (Ambjörnsson 2003:57ff). Av den anledningen ses det som mer normbrytande för en kvinna att använda sina kroppsliga funktioner eller bete sig ansvarslost än det gör för en man. Detta går ihop med det faktum att rasisten *per se* är en man, kvinnor förväntas vara mer toleranta och empatiska. Om de däremot inte lever upp till denna norm straffas de dubbelt så hårt.

Kopplingen mellan svenska rasister eller de röstar på SD och white trash är inte helt tydlig i svensk media.¹⁰ Rasismen finns fortfarande någon annanstans, amerikanska white trash är "de värsta rasisterna" (Rander 1994). Men i beskrivningen av den svenska underklassen och de som röstar på SD är det tydligt att det är samma retorik som förs kring dem båda. White trash är inte problemet i sig, utan bara ett symptom på vilka klassklyftor och klassförakt som finns i Sverige idag. Det finns dock en del indirekta kopplingar mellan rasistiska åsikter och white trash även i Sverige. I en artikel om Almgården lyfts det upp både att SD har haft stora valframgångar i området och att många som bor där kallas för white trash (Moreno 2012). Att det inte finns fler direkta kopplingar kan ha och göra med en slå på fingrarna-reaktion mot de som använder ordet, trots att det inte är där det egentliga problemet ligger, oavsett white trash eller inte så lever den stereotypa beskrivningen om underklassen kvar.

Arbetarklass och underklass

Men white trash-kategorin innefattar inte bara rasism eller att rösta på SD, utan till syvende och sist är den avhängig synen på underklassen, där rasismen uppenbarligen spelar en central roll. Föreställningen om underklassen är att den inte tillhör samhället; den fyller ingen funktion och samhället skulle till och med klara sig bättre utan den. Underklassen är en "klass bortom klasserna", en slags "inre främlingar", (Bauman 2002:95), en klass-Andre som saknar alla de rättigheter som som andra samhällsmedlemmar har. Lösningen på detta problem blir

¹⁰ En sökning i Mediearkivet visar att white trash använts tillsammans med SD eller Sverigedemokraterna runt 40 gånger och aldrig tillsammans med ordet rasist.

att kriminalisera fattigdomen (Bauman 2011:9-10) och demonisera underklassen.

Underklassen är demoraliserade, lata och dumma. Därför får de inga jobb, därför är de överviktiga, därför har de dålig ekonomi, därför röstar de på SD. Det som förenar alla som tillhör den sociala kategorin underklass och rättfärdigar ihopklumpningen är att de ligger samhället till last (Bauman 2002:97).

Men synen på underklassen har inte alltid sett ut på det här sättet. Sverige har en historia av en stolt arbetarklass och en stark arbetarrörelse under 1900-talet (Hilson 2006:39). Men också en stark välfärds- (eller social) stat, det vill säga ett finmaskigt socialt skyddsnet. Detta tenderar att förena medborgarna för att hjälpa varandra vid individuella motgångar (Bauman 2011:24). Hos 1900-talets arbetarklass var det som utgjorde det mentala idealet en hög moral och skötsamhet hos 1900-talets arbetarklass. Att förfalla i slapphet och dryckenskap var det värsta en kunde ägna sig åt. Skötsamheten var en del av arbetarens självmedvetande (Ambjörnsson 1988).

På 1800-talet, innan industrialisering och arbetarklass hade börjat ta form, beskrevs underklassen däremot som smutsig och farlig. Den utgjorde ett politiskt, socialt och ekonomiskt såväl som ett moraliskt hot (Peterson 1983:56-57). I och med övergången från produktions- till konsumtionssamhälle under 2000-talet har arbetarklassen återigen blivit underklass; när de inte längre är en del av produktionen beskrivs de återigen som överflödiga – de ligger samhället till last.

Utvecklingen mot en beskrivning av underklassen som överflödig bör ses i förhållande till den växande ojämlikheten i det svenska samhället (Bauman 2011:9). De svenska klassklyftorna har ökat markant de senaste 30 åren, mer än i andra OECD-länder (Eld 2012). Samtidigt har vi slutat prata om klass, makt och fördelning, vilket skapar en legitimitet i att vara nedlåtande mot underklassen. Vi utgår från att klassamhället är naturligt, att samhället måste se ut så. I ljuset av denna utveckling blir det naturligt att även språket utvecklas i samma riktning och legitimerar klassklyftorna (Lindeborg i Kobra 2012). Ojämlikheten ses inte som ett problem (Bauman 2011:8-9), den är naturaliserad.

Ojämlikheten är ett resultat av den pågående nyliberaliseringen av det svenska samhället.

Sverige är det land med en avancerad ekonomi där liberaliseringen går fortast enligt forskare (DN 2012-03-24). Med nyliberalism menas en form av ekonomisk liberalism som strävar efter skatte- och näringsfrihet, fri handel, öppna marknader, privatiseringar och avregleringar och förstärkning av privat sektor. Nyliberaliseringen av Sverige syns tydligt på de politiska reformerna som genomförts sen 1980-talet (URL 33) i form av avregleringar, privatiseringar och valfrihetsreformer. Arbetskraftsinvandring, friskola och privatisering av järnvägen är exempel på detta; på 20 år gick Sverige från det mest reglerade skolsystemet till det mest liberala.

Nyliberaliseringens privatiseringar leder alltså till en försvagning av staten och en förstärkning av marknaden där individer tvingas konkurrera med varandra istället för att kollektivt dela på de resurser som finns. Privatiseringen skjuter över ansvaret att lösa sociala problem från samhället till dess individer och skapar ett "allas krig mot alla" (Bauman 2011:23-24). Som ett resultat läggs ansvaret och skulden på individen istället för på samhället. På det här sättet påverkas ideoscapes, spridningen av politiska värderingar som individualism och liberalism, av mediascapes i form av spridningen av white trash. På så sätt sker spridningen av white trash till Sverige som en del av nyliberaliseringen.

Alliansens politik under deras två mandatperioder vid makten har inneburit utförsäkringar och en rad reformer mot arbetslösa, vilket tydligt visar på en skyll dig själv-retorik gentemot sjuka och arbetslösa. Med hjälp av bland annat jobbcoacher och Fas 3 (sysselsättningsfasen) i jobb- och utvecklingsgarantin ska de hjälpas in i sysselsättning. Moderaternas hållning är att "det ska löna sig att arbeta" (Winiger 2005). Men även Socialdemokraterna har övergett tanken på en gemensam social välfärd och överlåtit uppgiften till högerpopulisterna (Bauman 2011:26). Denna politik tillsammans med självförverkligande i form av livscoacher och ta dig i kragen-retorik signalerar tydligt att det inte är samhället det är fel på, utan de sjuka och arbetslösa, som om de bara anstränger sig kan bli friska och få jobb. Detta politikens fokus; att tillrättavisa individer, inte system. Det skapar en retorik som beskriver underklassen som lat och ansvarslös, vilket inte bara går ut över dem själva utan över hela samhället.

Dagens konsumtionssamhälle präglas av otrygghet och individualism med kortsiktighet som det enda möjliga; tillfälliga anställningar och avregleringar (Bauman 2002:68). I detta

samhälle det individernas konsumtion som ska hålla ekonomin vid liv och identitetsskapande sker genom konsumtion (Bauman 2002:95), vilket uppmuntrar till konsumtionsvanor som de med minst resurser inte förmår leva upp till. Nedmonteringen av välfärdsstaten blir en naturlig följd av detta då det inte längre finns någon anledning till ett skyddsnät för en grupp som inte längre ses som en tillgång, utan som en belastning.

Denna retorik syns även i populärkulturen, i TV-program som *Lyxfällan* och *Du är vad du äter*, som handlar om människor som har problem med sina ekonomiska skulder respektive sitt fysiska och psykiska välmående. Därför behöver de en spark i arslet av privatekonomiska rådgivare eller dietister och läkare; de måste uppfostras och disciplineras för att styra upp sina liv. Den här typen av TV-program blir beviset på underklassens dåliga vanor samtidigt som de gör underhållning av deras ansvarslöshet. På samma sätt fungerar dokusåpor som *Kungarna av Tylösand* och *Paradise Hotel*, där deltagarna avhumaniseras och förnedras; de gestaltas ensidigt som omoraliska och dumma; som white trash. Det handlar om människor vi försöker distansera oss från; inte förstå (Pallas i Kobra 2011).

Det som skribenterna reagerar på är att white trash avslöjar klasskillnader och rasism i Sverige, där vi länge har haft en självbild av att vara ett av världens mest jämlika länder där ras och klass har varit osynligt och där varken klasskillnader eller rasism existerar. White trash visar att vår positiva självbild i själva verket inte existerar; white trash naturaliserar synen på underklassen som överflödigt och det svenska klassföraktet är ett faktum.

Skribenterna inser att nyliberaliseringen är ett faktum med ett naturaliserat klassamhälle och en förnedrad underklass. Kanske försöker de också klamra sig fast vid det gamla Sveriges syn på ras och klass i hopp om att det jämlika Sverige fortfarande existerar. Att det är just kulturskribenter som utlöser denna reaktion kan vara ett uttryck för deras egna ideologiska ståndpunkter; användandet av white trash stör journalisternas egna självbilder som jämlika och öppensinnade. Genom att uppmärksamma att white trash är ett nedsättande, rasistiskt och klassistiskt¹¹ uttryck håller de sina egna ryggar fria.

Denna distansering gör dock inget åt grundproblemet; white trash är bara ett symptom, ett ord som skvallrar om den samhälleliga utvecklingen. Jag tycker dock att det som skribenterna

11 Ett begrepp som ger uttryck för klassförakt.

påpekar är relevant att lyfta upp, hur vi i det nyliberala samhället väljer att distansera oss från rasismen genom att avfärda rasisterna som monster istället för att försöka förstå dem och deras motiv. Att white trash har etablerats i Sverige just under 1990- och 2000-talet har att göra med den svenska samhällsutvecklingen, nedmonteringen av sociala skyddsnät och masskonsumtion som navet i samhället, ett samhälle där vi ständigt söker efter en syndabock för att förklara vår egen misshagliga situation.

Sammanfattning

White trash-begreppet har en lång historia i USA, men dyker upp i Sverige i början av 90-talet. Till en början används det endast som en nationell tillhörighet i beskrivningen av amerikanska fenomen, men så småningom blir begreppet en kulturell tillhörighet som tillämpas även på svenska diton och en förhandling om begreppets betydelse tar fart. 2011-2012 reagerar ett antal skribenter på begreppet, som de menar innehåller rasism och klassförakt och därmed gör en ny samhällsutveckling gällande i Sverige. Skribenterna vänder sig mot användandet av white trash mot rasister och de som röstar på Sverigedemokraterna.

Det finns inget enkelt svar på varför white trash kommer till Sverige, eller hur det kommer sig att white trash plockas upp i det svenska språkbruket under just 90-talet. Det finns definitivt utrymme för vidare forskning vad gäller den amerikanska återerövringen av begreppet och vad den lett till. Jag skulle dock vilja föreslå att begreppets spridning bör förstås både genom den förändring och popularisering av begreppet som sker i USA vid den här tidpunkten och i förhållande till den svenska samhällsutvecklingen, samt i ljuset av en mer globaliserad värld bestående av globala kulturella flows i form av mediala bilder och politiska värderingar. Men enligt min tolkning bör etableringen av white trash framför allt förstås utifrån samhällliga strukturer och kulturella processer i mottagarlandet; Sverige. Dessa består av ökade skillnader mellan olika raser och klasser där icke-vita rasifieras och underklassen ses som en last för samhället.

Detta påverkas av de kulturella processer som styr synen på ras, vithet och rasism. I Sverige pratas det inte om ras, utan om etnicitet. Vithet är en osynlig norm som istället benämns i termer av svenskhet, "svensk kultur" eller "svensk identitet". Därtill finns en föreställning om att rasism inte finns här, den är alltid någon annanstans. Denna bild raserades när SD kom in i riksdagen och skuldbeläggandet av underklassen blev ett sätt att hantera och distansera sig från rasismen; den finns fortfarande inte här, utan någon annanstans. Den finns hos den vita underklassen; white trash.

Spridningen av white trash bör därför tolkas som en del av nyliberaliseringen av Sverige, där privatiseringar leder till en förflyttning av ansvaret från samhälle till individnivå, där

konsumtionen är ett medel för identitetsskapande men också en medborgerlig plikt för att upprätthålla marknadsekonomin och där arbetarklass har blivit underklass; de definieras av sin konsumtion istället för sin produktion. Underklassen tillhör inte samhället; de är främlingar och behandlas som sådana genom denna distansering som uttryck som white trash är en del av.

Jag tycker mig se tendenser som visar på att den svenska betydelsen av white trash hänger tätt ihop med ansvarslöshet och dåliga värderingar, medan det i USA verkar vara ett större fokus på kropp, smak och sexualitet. Detta kan tolkas som att det finns skillnader i vad väljer att distansera oss från; i Sverige är rasist det värsta du kan vara (även enligt rasisterna själva) medan det i USA kanske handlar mer om den farliga kroppen och sexualiseringen vilket jag upplever som grövre där än i Sverige. Detta är ett spår som skulle kunna utforskas vidare, jag har med hänsyn till omfånget i stort sett utelämnat det.

White trash innehåller två saker vi inte vill synliggöra i Sverige: ras och klass. White trash naturaliserar och manifesterar skillnaderna mellan olika raser och klasser, vilket är det som får människor att reagera på och vilja distansera sig från begreppet. På samma sätt som de som använder white trash vill distansera sig från rasisterna, vill kulturskribenterna genom att ta avstånd från white trash distansera sig från det klassföraktet som bemötandet av rasismen innehåller. Detta bör ses i förhållande till att Sverige har en självbild som ett av världens mest jämlika länder där rasism och klasskillnader inte existerar. White trash slår hål på denna självbild.

Bibliografi

Litteratur

Ambjörnsson, Fanny. 2003. *I en klass för sig: Genus, klass och sexualitet bland gymnasietjejer*. Stockholm: Ordfront.

Ambjörnsson, Ronny. 1988. *Den skötsamme arbetaren*. Stockholm: Carlsson Bokförlag.

Appadurai, Arjun. 1996. *Modernity at Large: Cultural Dimensions of Globalization*. Minneapolis, MN, USA: University of Minnesota Press.

Bauman, Zygmunt. 2002. *Det individualiserade samhället*. Göteborg: Daidalos.

Bauman, Zygmunt. 2011. *Collateral Damage: Social ojämlikhet i den global tidsålder*. Göteborg: Daidalos.

Boman, Kalle. 2012. White Trash: En diskursanalys av SVTs Mia och Klara- karaktär Tabita Karlsson som stereotyp White trash och representant för föreställningar om etniskt svensk underklass. C-uppsats. Sociologiska institutionen, Uppsala universitet.

Douglas, Mary. 1970 (1996) *Natural Symbols: Explorations in Cosmology*. London: Barry & Rockliff

Forsman, Oskar. 2012. White Trash – det samtida klassföraktets nygamla skrud. C-uppsats. Sociologiska institutionen, Lunds universitet.

Hannerz, Ulf. 2000. *Flows, Boundaries and Hybrids: Keywords in Transnational Anthropology*. University of Oxford.

Hartigan, John. 1999. *Racial Situations: class predicaments and whiteness in Detroit*. Princeton University Press.

Hartigan, John. 2005. *Odd Tribes: Toward a cultural analysis of white people*. Duke University Press.

Hilson, Mary. 2006. *Political Change and the Rise of Labour in Comparative Perspective. Britain and Sweden 1890-1920*. Nordic Academic Press.

Hübinette, Tobias. Hörnfeldt, Helena. Fathaneh Farahani. René Leon Rosales. 2012. *Om ras*

och vithet i ett samtida Sverige. Mångkulturellt centrum.

Kipnis, Laura & Reeder, Jennifer. 1997. *White Trash Girl: The Interview*. I: Wray, Matt & Newitz, Annalee. 1997. *White Trash: Race and Class in America*. Routledge.

Matthew Mickler, Ernst. 1986. *White Trash Cooking*. Ten Speed Press.

Molina, Irene. 2005. Rasifiering: Ett teoretiskt perspektiv i analysen av diskriminering i Sverige. I: de los Reyes, Paulina & Kamali, Masoud. 2005. *Bortom Vi och Dom: Teoretiska reflektioner om makt, integration och strukturell diskriminering*. Stockholm: Edita Nordstedts Tryckeri.

Newitz, Annalee. 1997. *White Savagery and Humiliation, or A New Racial Consciousness in the Media*. I: Wray, Matt & Newitz, Annalee. 1997. *White Trash: Race and Class in America*. Routledge.

Sandell, Jillian. 1997. *Telling Stories of "Queer White Trash": Race, Class and Sexuality in the Work of Dorothy Allison*. I: Wray, Matt & Newitz, Annalee. 1997. *White Trash: Race and Class in America*. Routledge.

Svenningsson, Malin. 2004. *Ethics in Internet Ethnography*. I: Buchanan, Elizabeth A. (red) *Readings in Virtual Research Ethics: Issues and Controversies*. London: Idea Group Inc.

O'Dell, Tom. 1997. *Culture Unbound: Americanization and everyday life in Sweden*. Nordic Academic Press.

Pallas, Hynek. 2011. *Vithet i svensk spelfilm 1989-2010*. Elanders.

Peterson, Birgit. 1983. *Den farliga underklassen: Studier i fattigdom och brottslighet i 1800-talets Sverige*. Stockholm: Almqvist & Wiksell International.

Said, Edward. 2003 (1978). *Orientalism*. Penguin Books.

Sweeney, Gael. 1997. *The King of White Trash Culture: Elvis Presley and the Aesthetics of Excess*. I: Wray, Matt & Newitz, Annalee. 1997. *White Trash: Race and Class in America*. Routledge.

Wray, Matt & Newitz, Annalee. 1997. *White Trash: Race and Class in America*. Routledge.

Wray, Matt. 2006. *Not Quite White: White trash and the boundaries of whiteness*. Duke University Press.

Tidningsartiklar

Andersson, Jan Olov. 1997. Svensk fångvård i fokus. *Aftonbladet* 1997-03-06

Andersson, Jan Olov. 1997. Ricki Lakes kopior: vampen, tanten och kloka gumman. *Aftonbladet* 1997-11-12

Ankarhem, Malin. Björnulfson, Jenny. 2002. Snacket går om allt från sex till djupa kriser. *Göteborgsposten* 2002-10-29

Bergh, Jonna. 1999. Sommarhits – ett fenomen vi älskar att hata. *Expressen* 1999-07-02

Edin, Fredrik. 2012. Själ debatten från rasisterna. *Arbetaren* 2012-12-06

Eld, Anders. 2012. Klyftorna ökar mest i Sverige. *Arbetet* 2012-01-27

Forssell, Lars. Sorgeliga saker hända än i våra dagar minsann! *Expressen* 1990-01-13

Fundberg, Jesper. 2001. Osynlig vithet. *Invandrare & minoriteter* 1/2001

Hammarbäck, Peter. 2008. Mest utländskt i svenska kanaler. *Svenska Dagbladet* 2008-02-26

Helin, Jan. 2002. Verkligheten skakar inte längre Sverige. *Aftonbladet* 2002-11-10

Hermansson, Andreas. Persson, Anders. Därför hör du inget dubbat. *Språktidningen* december 2012

Hübinette, Tobias. Lundström, Catrin. 2013. Den svenska vithetens melankoli. *Glänta* 4/2013

Jakbo, Rickard. 2011. Om white trash-rasismen. *LO-tidningen* 2011-09-02

Jönsson, Kutte. 2003. "White Trash" i Sverige? Ja, som provokation mot den politiska samståndskulturen. *Sydsvenskan* 2003-04-26

af Kleen, Björn. 2004. White trash på svenska: medelklassigt hiphippt. *Sydsvenskan* 2004-09-12

Liberaliseringen snabbast i Sverige. *Dagens Nyheter* 2014-05-26

Lindblom, Victor. 2011. Intim närstudie i ondska. *Dagens Nyheter* 2011-03-11

Mer bonnläppar än bensprattel. *Neirkes Allehanda* 2000-01-17

Moreno, Federico. 2012. Stoltheten och arvet. *Sydsvenskan* 2012-04-08

Nauwerck, Malin. 2012. Klassföraktets lömska uttryck. *Expressen* 2012-05-01

Nilson, Ulf. 1994. Amerika älskar sitt vita slödder. *Expressen* 1994-08-27

Pallas, Hynek. 2010. En orgie i usel manlighet. *Svenska Dagbladet* 2010-12-17

Rander, Tommy. 1994. Historien om Elvis Presley: I don't sound like nobody. *Göteborgsposten* 1994-07-17

Sandell, Åsa. 2002. krönikan. Helsingborgs *Dagblad* 2002-11-28

Swedin, Daniel. 2012. Förvirrat snicksnack om klass i SD-debatt. *Aftonbladet* 2012-11-30

Sörbring, Karin. 1999. Osmakligt när dottern hamnar i videodagboken. *Expressen* 1999-01-29

Wennö, Nicholas. 1994. Våldsamt dygnet runt. *Dagens Nyheter* 1994-11-16

Westin, Charles. 2012. Jämlikhet, valfrihet och samverkan. *Invandrare & minoriteter* 2/2012

Webbkällor

Arvidsson, Tommy. 2010. Amerikansk vardag lite vid sidan om.
<http://dagensbok.com/2010/08/20/hannah-modigh-hillbilly-heroin-honey/> (2014-05-28)

Boström, Tobias. 2011. Det vita skräpet. <http://nojesguiden.se/blogs/tobias-bostrom/det-vita-skrapet> (2014-05-29)

Kelley, Mike. 2012. From the Archives: Mike Kelly interviews Harmony Korine (1997).
<http://filmmakermagazine.com/40404-from-the-archives-mike-kelley-interviews-harmony-korine/#.Us7md55dXnp> (2014-01-09)

Winiger, Stefan. 2005. Reinfelt: Det ska löna sig att jobba.
<http://sverigesradio.se/sida/artikel.aspx?programid=83&artikel=652389> (2014-05-31)

URL 1: <http://ret-web05.int.retriever.no.ludwig.lub.lu.se/services/archive> (2014-05-30)

URL 2: <https://www.google.se/> (2014-05-30)

URL 3: <https://www.flashback.org/> (2014-05-30)

URL 4: http://en.wikipedia.org/wiki/White_trash (2014-05-30)

URL 5: <http://www.urbandictionary.com/define.php?term=gummo> (2014-05-30)

URL 6: <http://ret-web05.int.retriever.no.ludwig.lub.lu.se/services/archive.html> (2014-05-30)

URL 7: [https://www.flashback.org/sok/"white+trash"](https://www.flashback.org/sok/) (2014-05-30)

URL 8: <https://www.flashback.org/sok/%22wt%22> (2014-05-30)

URL 9: <https://www.flashback.org/t819978> (2014-05-30)

URL 10: <http://www.filmforum.se/artiklar/film/fenomenet-dubning-1.429250.html?r=t>
(2014-05-30)

URL 11: <http://whitetrashoftheday.blogspot.se/> (2014-05-30)

URL 12: <http://mittlivblandwhitetrash.blogspot.se/> (2014-05-30)

URL 13: <http://whitetrashbeauty.blogg.se/> (2014-05-30)

URL 14: <http://whitetrashcobrides.ratata.fi/blogg/> (2014-05-30)

URL 15: <https://www.facebook.com/pages/White-trash-tjejer/251417310291> (2014-05-30)

URL 16: <https://www.facebook.com/whitetrashgtr> (2014-05-30)

URL 17: <http://whitetrashoftheday.blogspot.se/search?updated-max=2010-03-01T10:13:00%2B01:00&max-results=10&start=170&by-date=false> (2014-05-30)

URL 18: <https://www.flashback.org/t142482p4> (2014-05-30)

URL 19: <https://www.flashback.org/t142482p528> (2014-05-30)

URL 20: <http://inequalitywatch.eu/spip.php?article58> (2014-05-30)

URL 21: <https://www.flashback.org/t142482> (2014-05-30)

URL 22: <https://www.flashback.org/t142482p528> (2014-05-30)

URL 23: <https://www.flashback.org/t142482p652> (2014-05-30)

URL 24: <https://www.flashback.org/t342528> (2014-05-30)

URL 25: www.flashback.org/t51964 (2014-05-30)

URL 26: www.flashback.org/t48485 (2014-05-30)

URL 27: <https://www.flashback.org/t2266311> (2014-05-30)

URL 28: <https://www.flashback.org/t2283578> (2014-05-30)

URL 29: <http://www.migrationsinfo.se/migration/sverige/> (2014-05-30)

URL 30: <http://www.migrationsinfo.se/migration/sverige/historiskt/> (2014-05-30)

URL 31:

<http://www.forskning.se/nyheterfakta/nyheter/pressmeddelanden/mangfaldsbarometern2013flerarpositivattillmangfalddemestnegativaokarmest.5.29ac33cd141ba0fd6e01.html> (2014-05-31)

URL 32: http://sv.wikipedia.org/wiki/Ny_demokrati (2014-05-30)

URL 33: <http://sv.wikipedia.org/wiki/Privatisering> (2014-05-30)

Radio, TV & film

16 and pregnant (MTV 2009)

Gummo (Harmony Korine 1997)

Here comes Honey Boo Boo (TLC 2012)

Joe Dirt (Dennie Gordon 2001)

Kobra om white trash. SVT2 2011-11-22 <https://www.youtube.com/watch?v=U08-3vlnZGU>
(2014-06-02)

My name is Earl (NBC 2005)

Odjuret (Martin Jern, Emil Larsson 2011)

Poor White Trash (Michael Addis 2000)

Sons of Anarchy (FX 2008)

Tendens: Dom kallar oss white trash. P1 2012-08-20

<http://sverigesradio.se/sida/gruppsida.aspx?programid=3381&grupp=18201> (2014-06-02)

The Biggest Loser (NBC 2004)